

ROZMIAR (9) *sb m*

roz- (7), roź- (2), [roź-].

o jasne (w tym 1 r. będne znakowanie); -år, -ar-, [-år-].

sg *N* rozmiâr (8). ◇ *G* rozmiaru (1), [rozmiara]. ◇ [A rozmiâr.] ◇ [pl *G* rozmiar(o)w. ◇ *A* rozmiary. ◇ *L* rozmiârâch.]

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Pewna wielkość; dimensio, mensio, mensura, metrum, modulus Calep* (5) : *Mensio – Rozmiar. Calep* 658b, 659b, 667b.

a. *Odległość [miedzy czym] (1)* : *Antrae, [...]* *Dicuntur convalles, vel arborum intervalla. – Rozmiar medzi [!] łzczepami. Calep* 78a.

2. *Naczynie o określonej objętości; carchesium Mącz; metreta Calep; cantharus Cn* (2) : *Carchesium, Poculi genus, Kubek s rękoyesciâmi/ Roźmiar. Mącz* 38b; *Metreta, Genus vasis, constans ex duobus batis – Rozmiar włobie maiâci trzidzełci a łzełcz garnci. Calep* 659b; [Cirnea łchenckKanne Roźmiar/ dzban *ArtNom* H4; rozmiar/ *Mensura, amphora, cantharus, urceus, urna. Volck* Xxx4v].

[*Szereg: »zbanki, rozmiary«: [księża]* nie widzą prawdy/ nie mówią/ nie vczą iey/ [...] fiedząc telko á lieżąc przy kuchârkach/ niewiałtach/ przy zbankach/ roźmiarach *GliczApel* M2.]

3. *Miara objętości; chus, congius Cn* (1) : *Cadurcum, etiam est nomen mensurae, Róźmiar. Mącz* 29b; [item masła 2 garnci po półtrzeciu rozmiaru *InwSzlachKal* 1565 nr 11, 1569 nr 22; ys [karczmarze] piwa nierabiayâ, a choc kthoremu dozwołi [starosta], thedi mu go niewolno przedacz niethilko kłodâ, ale i rozmiara yednego *KsięgiSądWiej* 1571 nr 4600; konew miedziana we 3 rozmiary *InwMieszcz* 1583 nr 244].

[*rozmiar czego: po ty lata nie było z tych barci z [= około] rozmiar miodu LustrWpol* I 196, I 247; Teraz tylko 1 karczmarz, który szynkuje piwo przywoźne, płaci stawnego rozmiar piwa za ½ gr *LustrMaz* II 39; doszłi go [starosty] szluchi niepewne, ys bi [karczmarz] miał rozmiar pywa przedacz sussiadowi *KsięgiSądWiej* 1571 nr 4600.]

4. *Narzędzie do mierzenia pola (1)* : *Groma, Genus machinulae est, quo regiones agri cuiusque cognosci possunt – Rozmiar. Calep* 465b.

Wyrażenia: »łaska rozmiaru« (1): Stolicy twoiey/ o niezwyćiężony Królu/ żaden krés nie iełt záłożony: Łaskâ rozmiâru/ łaskâ prołtowania/ Iełt łaskâ/ królu twégo pânowania [Ps 45/7]. KochPs 67.

[*»pręt rozmiaru«: á łłnur łniány w ręce iego/ y pręt rozmiâru [calamus mensurae] w ręce iego Leop Ez* 40/3.]

Cf [ROZMIAREK]